Читаєва К. Г.

завідувач сектору відділу освітнього інформаційного забезпечення
ДНУ «Інститут освітньої аналітики», Київ, Україна, katti@online.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0688-8269>

Булгаріна Л. Г.

науковий співробітник відділу освітнього інформаційного забезпечення
ДНУ «Інститут освітньої аналітики», Київ, Україна, ludmila.bulgarina@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5109-4922>

АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ, ЩО ПЕРЕБУВАЮТЬ У СФЕРІ УПРАВЛІННЯ МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Анотація. У статті наведено результати дослідження фінансового забезпечення закладів вищої освіти (ЗВО), що перебувають у сфері управління Міністерства освіти і науки України (МОН), за 2014–2020 рр. Проаналізовано сучасний стан фінансування вищої освіти в Україні. Розглянуто джерела формування фінансових потоків у ЗВО, такі як бюджетне фінансування та власні надходження, отримані як плата за послуги, що надаються бюджетними установами згідно із законодавством, та інші джерела власних надходжень бюджетних установ; окреслено напрями використання бюджетних коштів, зокрема спеціального фонду. Доведено необхідність залучення додаткових фінансових ресурсів для підвищення конкурентоспроможності ЗВО та якості вітчизняної вищої освіти. Визначено, що для ефективного функціонування ЗВО в сучасних умовах необхідно ретельніше підходити до планування й аналізу витрат активів закладу (як грошових, так і ресурсних); знаходити якомога більше джерел для отримання додаткового фінансового забезпечення, використовуючи такі інструменти, як недержавні інвестиції, кредитування; заохочувати представників бізнесу до партнерства. Зроблено висновок, що для ефективного функціонування ЗВО необхідно надати закладу фінансову автономію з метою результативнішого використання коштів, одержаних із різних джерел фінансування.

Ключові слова: вища освіта, заклади вищої освіти, фінансування, фінансово-економічна діяльність, загальний фонд, спеціальний фонд.

JEL classification: I21, I23, Y10.

DOI: 10.32987/2617-8532-2021-3-58-69.

У сьогоденні для досягнення країною більшого успіху в економічному, соціальному й культурному розвитку необхідно вкладати фінансові ресурси в освіту, тобто інвестувати в інтелектуальний потенціал держави. Основним елементом системи освіти виступають заклади вищої освіти, які готують майбутніх фахівців шля-

хом надання їм відповідних знань, формування належних навичок і компетенцій. Але без достатнього фінансування ЗВО не в змозі забезпечити виконання покладених на них функцій.

Теоретичні та практичні аспекти фінансового забезпечення ЗВО й фінансування освіти загалом ви-

© Читаєва К. Г., Булгаріна Л. Г., 2021

світлено в працях багатьох вітчизняних учених. Наприклад, Т. А. Ящук [1], Ю. М. Коваленко та Л. О. Вітренко [2] досліджують теоретичні засади визначення оптимального механізму фінансування вищої освіти, аналізують основні показники стану й розвитку української системи вищої освіти.

Аналізу стану фінансового забезпечення вищої освіти в Україні за останні роки та розробленню напрямів державної політики щодо поліпшення її фінансування, що вплине на підвищення якості освітніх послуг, присвячено праці таких науковців, як Л. В. Лисяк, Я. І. Петрова, П. Р. Цюп'як [3], В. І. Луговий [4], Н. А. Дехтяр [5], В. В. Ковтунець, С. Л. Лондар [6], О. Л. Тоцька [7]. І. О. Лютий, О. Б. Білявська, Г. А. Поляновський [8], Г. М. Терещенко та Л. П. Лондар [9] вивчають альтернативні джерела фінансування й фінансової автономії ЗВО.

Метою статті є дослідження фінансових потоків у системі вищої освіти, котрі впливають на якість освітніх послуг і конкурентоспроможність освітньої діяльності вітчизняних закладів вищої освіти.

Згідно зі ст. 71 Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII, фінансування державних закладів вищої освіти здійснюється за рахунок коштів державного бюджету на умовах державного замовлення на оплату послуг з підготовки фахівців, наукових і науково-педагогічних кадрів та за рахунок інших джерел, не заборонених законодавством, із дотриманням принципів цільового та ефективного використання коштів, публічності та прозорості у прийнятті рішень [10]. У ст. 73 Закону зазначено, що ЗВО,

за умови надання належного рівня освітніх послуг як основного виду діяльності, можуть надавати фізичним і юридичним особам платні послуги відповідно до законодавства та статуту закладу. Це можуть бути як освітні, так і інші послуги у сфері наукової й науково-технічної діяльності, міжнародного співробітництва, відпочинку, оздоровлення, туризму, фізичної культури і спорту, побутові, житлово-комунальні та інші послуги. Перелік таких послуг наведено в Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися закладами освіти, іншими установами та закладами системи освіти, що належать до державної і комунальної форми власності» від 27.08.2010 № 796 (згідно з останньою редакцією від 14.04.2021) [11].

У питаннях модернізації державної політики фінансування вищої освіти перші кроки вже зроблено. Так, із 2020 р. фінансування закладів освіти розраховується згідно із законодавчими актами [10–12], і на його розмір впливають такі показники:

- чисельність здобувачів вищої освіти (студентів), що заохочує зберігати профіль університету, віддавати перевагу технічним спеціальностям;
- масштаб діяльності, що спонукає об'єднуватись у «вагоміші» університети для отримання більшого фінансування й ефективного використання ресурсів;
- рівень регіональної підтримки, що стимулює розбудову вищої освіти в регіонах;
- показник наукової діяльності, що мотивує розвивати науку, шукати партнерів у бізнесі та диверсифікувати джерела фінансування;

– ступінь міжнародного визнання, що заохочує брати участь у міжнародних дослідженнях, проєктах, будувати доброзпорядні відносини із зарубіжними партнерами);

– працевлаштування випускників, що заохочує ЗВО підвищувати якість освіти та враховувати потреби ринку.

Наступним кроком МОН планує надати університетам фінансову автономію, але для цього необхідно привести законодавчі акти у відповідність із нормами Конституції України.

Як видно з рис. 1, у 2015 р. кількість ЗВО зростає за рахунок закладів Міністерства аграрної політики та продовольства України й Національного банку України, що були передані до сфери управління МОН відповідно до розпоряджень Кабінету Міністрів України [13–14]. Після 2015 р. їхня кількість поступово знижувалася в результаті процесів оптимізації (ліквідації, об'єднання).

Таким чином, у 2020 р. функціонувало на 5,4 % менше закладів, ніж у 2015 р. Надалі очікується скорочення до 140–150 ЗВО [15].

Як свідчать наведені дані, за сім років сума видатків із державного бюджету для ЗВО майже подвоїлася (в 1,8 раза й більше), при цьому щорічне зростання обсягів державного фінансування було нерівномірним, а саме: у 2015 р. – на 2840,92 млн грн (18 %), у 2016 р. – на 2384,44 млн грн (12,8 %), у 2017 р. – на 653,63 млн грн (3,1 %), у 2018 р. – на 2183,96 млн грн (10,1 %), у 2019 р. – на 3888,9 млн грн (16,3 %) та у 2020 р. – на 492,9 млн грн (1,8 %). При цьому зростання у 2015 і 2016 рр. відбулося за рахунок спеціального фонду, який збільшився на 25,3 та 27,6 % відповідно. А збільшення видатків із загального фонду сягнуло 14 % у 2015 р. і лише 3,9 % у 2016 р. Майже однаковим із загального і спеціального фондів воно було у 2018 р. (9,8 та 10,6 %) й у

Рис. 1. Кількість закладів вищої освіти МОН та обсяги їх фінансування із загального і спеціального фондів державного бюджету у 2014–2020 рр., од., млн грн

Побудовано авторами за даними бюджетної звітності.

2019 р. (16,3 та 16,3 %). Тільки 2017 і 2020 рр. характеризуються зменшенням видатків зі спеціального фонду – на 5,3 та 3,1 % відповідно, при цьому в загальному фонді спостерігається їх зростання на 9,3 і 4,9 % відповідно.

Співвідношення загального та спеціального фондів упродовж досліджуваних років перебувало в таких межах: загальний фонд становив від 58 до 65 % загальної суми видатків, а спеціальний – від 42 до 35 % відповідно. Слід зауважити, що у 2016 р. спеціальний фонд дорівнював 42,4 % (найбільше значення) загальної суми видатків, а в 2014 р. – 35,3 % (найменше значення). Для порівняння: в Європі частка державного фінансування у структурі доходів університетів становить від 50 до 90 % [16].

На рис. 2 відображено динаміку обсягів поточних і капітальних видатків із державного бюджету протягом 2014–2020 рр. Як видно, обсяги фінансування поточних видатків (КЕКВ 2000) набагато пере-

вищують обсяги капітальних видатків (КЕКВ 3000). Зокрема, тільки у 2016 р. капітальні видатки сягали майже 11 % загального обсягу видатків, у інші роки вони становили щонайбільше 6 %.

Упродовж семи років поточні видатки зростали кожного року відносно попереднього. У 2015 р. спостерігалось найістотніше збільшення обсягу видатків – на 2559,78 млн грн (16,7 %), у 2016 р. – на 788,19 млн грн (4,4 %), у 2017 р. – на 1799,49 млн грн (9,6 %), у 2018 р. – на 2258,85 млн грн (11 %), у 2019 р. – на 3426,93 млн грн (15 %) та у 2020 р. – на 1023,44 млн грн (3,9 %). При цьому найбільше зростання обсягів капітальних видатків зафіксоване у 2016 р. – на 1596,25 млн грн, або 225,3 %, а зменшення – в наступному, 2017-му, році – на 1145,86 млн грн, або 49,7 %.

На рис. 3 зображено структуру поточних видатків на фінансування ЗВО у 2014–2020 рр. із державного бюджету. Найбільшу частину поточ-

Рис. 2. Кількість закладів вищої освіти МОН та обсяги фінансування їхніх поточних і капітальних видатків із державного бюджету у 2014–2020 рр., од., млн грн

Побудовано авторами за даними бюджетної звітності.

Рис. 3. Структура поточних видатків на фінансування ЗВО з державного бюджету у 2014–2020 рр., млн грн

Побудовано авторами за даними бюджетної звітності.

них видатків ЗВО становлять видатки на оплату праці з нарахуваннями (КЕКВ 2100). Упродовж перших трьох років досліджуваного періоду їхня частка в поточних видатках перевищувала 60 %: у 2014 р. – 65 %, у 2015 р. – 62,6 %, у 2016 р. – 63,8 %. А починаючи з 2017 р. спостерігається зростання частки оплати праці з нарахуваннями в поточних видатках до 79,2 %; у 2018 р. вона дорівнювала 79,8 %, у 2019 р. – 80,7 % й у 2020 р. досягла максимального значення в досліджуваному періоді – 85,1 %. Таким чином, усі інші поточні видатки у 2020 р. становили менш ніж 15 %.

Частка видатків на оплату комунальних послуг і енергоносіїв (КЕКВ 2270) протягом семи років коливалася в межах від 6,3 до 9,4 %. Найнижче її значення було зафіксоване у 2014 р., а найвище – у 2017 р. У період між цими роками частка таких видатків поступово зростала: у 2015 р. вона дорівнювала 7,7 %, у 2016 р. – 9,2 %. А після 2017 р. спостерігається її поступове зменшення: у 2018 р. вона становила 9,2 %, у

2019 р. – 8,3 %, а в 2020 р. впала майже до рівня 2014 р., до 6,5 %.

У 2014–2016 рр. інші поточні видатки становили відповідно 28,7, 29,7 і 27 % загального обсягу таких видатків. Починаючи з 2017 р. їхня частка зменшилася та у 2017 р. дорівнювала 11,3 %, у 2018 р. – 11 %, у 2019 р. – 10,9 %, у 2020 р. – 8,4 %. Різке скорочення цих видатків пояснюється тим, що з 2017 р. для видатків на академічні стипендії студентам (курсантам), аспірантам, докторантам закладів фахової передвищої та вищої освіти в державному бюджеті було передбачено окрему програму фінансування – КПКВ 2201190. А соціальне забезпечення (КЕКВ 2700) в інших поточних видатках у 2014–2016 рр. дорівнювало близько 70 %.

На рис. 4 наведено структуру поточних видатків на фінансування ЗВО впродовж 2014–2020 рр. із загального фонду державного бюджету. Як видно, вона повторює структуру таких видатків загалом і динаміку змін за роками в державному бюджеті. Частка оплати праці з нарахуваннями в

Рис. 4. Структура поточних видатків на фінансування ЗВО із загального фонду державного бюджету у 2014–2020 рр., млн грн

Побудовано авторами за даними бюджетної звітності.

поточних видатках загального фонду перевищувала 60 % протягом перших трьох років досліджуваного періоду: у 2014 р. вона дорівнювала 60,7 % поточних видатків, у 2015 р. – 60,2 %, у 2016 р. – 62 %. У 2017 р. цей показник почав зростати та сягнув 85 %, у 2018 р. – 85,8 %. У 2019 р. він трохи знизився, до 84,3 %, а в 2020 р. досяг максимального значення за досліджуваній період – 87,9 %.

Частка видатків на оплату комунальних послуг та енергоносіїв (КЕКВ 2270) упродовж семи років коливалася в діапазоні від 4,9 до 7,9 %. Найнижче значення було зафіксоване у 2014 р., а найвище – у 2019 р. У період між цими роками їхня частка поступово зростала: у 2015 р. вона становила 5,7 %, у 2016 р. – 6,5 %, у 2017 р. – 7,6 %, у 2018 р. – 7,7 %. У 2020 р. вона зменшилася до 6 %.

Протягом 2014–2016 рр. інші поточні видатки дорівнювали відповідно 34,5, 34,1 і 30,8 % загального обсягу поточних видатків. У 2017 р. частка цих видатків скоротилася до 7,4 %, у 2018 р. становила 6,5 %, у 2019 р. – 7,8 %, у 2020 р. – 6,1 %. Частка видатків на соціальне забезпечен-

ня (КЕКВ 2700), у складі яких видатки на академічні стипендії, в інших поточних видатках у 2014 р. сягала 88,5 %, у 2015 р. – 93,4 %, у 2016 р. – 92,6 %.

На рис. 5 наведено структуру поточних видатків на фінансування ЗВО у 2014–2020 рр. зі спеціального фонду державного бюджету. Структура й динаміка поточних видатків спеціального фонду, як і загального фонду, подібна до структури цих видатків державного бюджету та повторює динаміку його структурних компонентів.

Найбільшу частку поточних видатків спеціального фонду впродовж усього досліджуваного періоду становили видатки на оплату праці з нарахуваннями: у 2014 р. вони сягали 73,7 %, у 2015 р. – 67,1 %, у 2016 р. – 65,8 %. З 2017 р. спостерігається поступове збільшення їхньої частки: у 2017 р. – 69,5 %, у 2018 р. – 69,9 %, у 2019 р. – 74,8 %, у 2020 р. – 80 %. Частка видатків на оплату комунальних послуг і енергоносіїв у поточних видатках спеціального фонду протягом 2014–2020 рр. змінювалася в межах від 7 до 14 %. Так, у 2014 р. вона

Рис. 5. Структура поточних видатків на фінансування ЗВО зі спеціального фонду державного бюджету у 2014–2020 рр., млн грн

Побудовано авторами за даними бюджетної звітності.

дорівнювала 9,1 %, у 2015 р. – 11,4 %, у 2016 р. – 14,1 % (найбільше значення), у 2017 р. – 12,6 %, у 2018 р. – 11,6 %, у 2019 р. – 9,1 %, у 2020 р. – 7,2 % (найменше значення).

Частка інших поточних видатків упродовж семи років коливалася в межах від 12,8 до 21,6 %. Найбільше значення цього показника зафіксоване у 2015 р., а найменше – у 2020 р. У 2014 р. їхня частка становила 17,2 %, 2016 р. – 20,1 %, 2017 р. – 18 %, 2018 р. – 18,5 %, у 2019 р. – 16,1 %.

Співвідношення загального та спеціального фондів для видатків на оплату праці з нарахуваннями за досліджуваний період змінювалося в межах 6 %. У 2014 р. частка загального фонду дорівнювала 62 %, потім вона зростала, сягнувши у 2017 р. найбільшого значення – 67,6 %, після цього скоротилася до 65,5 % й у 2020 р. становила 66,6 %. Водночас відповідні видатки зі спеціального фонду в цей період дорівнювали менш ніж 38 %.

Частка видатків на оплату комунальних послуг із загального фонду на початку досліджуваного періоду становила 51,4 %, потім два роки

поспіл зменшувалась, а починаючи з 2017 р. стала підвищуватися, сягнувши у 2020 р. 60,1 %. Таким чином, фінансування видатків на оплату комунальних послуг та енергоносіїв зі спеціального фонду на початку періоду протягом п'яти років було на рівні 50 %, а за останніх два роки зменшилося до 40 %.

Частка інших поточних видатків за рахунок коштів загального фонду у 2014–2016 рр. перевищувала 70 % (у 2014 р. сягала майже 80 %), оскільки ці видатки містили кошти на академічні стипендії. І вже з 2017 р. частка цих видатків із загального фонду скоротилася до 37–46 %. Відповідно, їхня частка зі спеціального фонду за досліджуваний період зросла з 30 до 54 %.

На рис. 6 відображено динаміку капітальних видатків ЗВО у 2014–2020 рр. із загального та спеціального фондів державного бюджету. Як видно, основним джерелом таких видатків є спеціальний фонд держбюджету. У 2016 р. із його загального фонду капітальні видатки взагалі не фінансувались, а абсолютне значення видатків зі спеціального фонду

Рис. 6. Капітальні видатки ЗВО із загального та спеціального фондів державного бюджету у 2014–2020 рр., млн грн

Побудовано авторами за даними бюджетної звітності.

сягнуло максимуму для досліджуваного періоду.

У 2014 р. частка капітальних видатків із загального фонду у видатках держбюджету становила лише 0,4 %, у 2015 р. вона збільшилася до 3,6 %. З 2017 р. спостерігається її поступове зростання до 25,6 %, а в 2018 р. зафіксоване її максимальне значення – 32,3 %. У 2019 р. їхня частка дещо знизилася, на 2,4 %, а в 2020 р. – удвічі (на 15,5 %) порівняно з 2019 р.

Аналітичні дослідження показують, що з державного бюджету майже не надаються кошти на створення державних запасів і резервів, придбання обладнання та предметів довгострокового використання, на капітальне будівництво, ремонт, тим більше на придбання нових будівель чи земельних ділянок. Це заважає університетам створювати сучасну дослідницьку базу.

Виконаний аналіз структури видатків свідчить, що левову частку фінансування становлять видатки

на оплату праці (з нарахуваннями) працівників ЗВО. При цьому видатки розвитку щороку скорочуються. Недостатнє фінансування з державного бюджету не дає змоги успішно функціонувати галузі вищої освіти, котра виступає одним із ключових чинників економічного зростання і сталого розвитку країни. Через брак державного фінансування та власних фінансових коштів ЗВО погіршується стан їхньої матеріально-технічної бази, знижуються якість і рівень підготовки здобувачів вищої освіти, рівень науково-дослідної й освітньої діяльності та, як наслідок, конкурентоспроможність вітчизняних ЗВО, що в умовах глобалізації, коли є можливість безперешкодно поїхати до іншої країни, призводить до посилення освітньої міграції, відпливу абітурієнтів, котрі обирають навчання за кордоном. Щоправда, під час пандемії COVID-19 цей процес дещо уповільнився.

Зважаючи на досвід європейських університетів [16], для залучення

додаткових фінансових джерел українські університети можуть використовувати фандрайзинг. Його сутність розкривається через ендаумент-фонди (формування благодійних фондів у сфері вищої освіти [3]). Кошти можна залучати також від інвесторів, благодійників, грантодавців.

Не останню роль у фінансовій автономії ЗВО відіграє керівник, який має бути не лише професійним організатором, а й ефективним менеджером для забезпечення взаємодії із зовнішнім середовищем (розширення контактів, комунікації з партнерами) та поліпшення внутрішнього середовища [9].

Ще одним джерелом фінансування може виступати комерціалізація наукових досягнень, тобто створення продукції (товарів, робіт, послуг), що приносить додаткові кошти. Додаткові надходження ЗВО можуть отримувати й займаючись власною

інвестиційною діяльністю (мається на увазі відкриття депозитних рахунків, участь у формуванні статутного капіталу інноваційних структур і спільних малих підприємств [12]).

Для того щоб ефективно функціонувати, ЗВО повинні приймати більш виважені рішення щодо планування й витрачання фінансових і матеріальних ресурсів закладу; знаходити додаткові джерела фінансування, такі як державні та недержавні інвестиції; брати участь у міжнародних програмах і дослідженнях, заохочуючи представників бізнесу до партнерства, а також у економічному, культурному, соціальному житті свого регіону. І головне, необхідно надати ЗВО реальну фінансову й університетську автономію для створення сучасного, конкурентоспроможного закладу вищої освіти, котрий представлятиме державу на міжнародному рівні.

Список використаних джерел

1. Яцук Т. А. Аналіз сучасного стану фінансового забезпечення вищої освіти в Україні. *Молодий вчений*. 2018. № 1 (53). URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/1/236.pdf>.
2. Коваленко Ю. М., Вітренко Л. О. Фінансування закладів вищої освіти в Україні : монографія. Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. 238 с. URL: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5637/1/5008_IR.pdf.
3. Лисяк Л. В., Петрова Я. І., Цюп'як П. Р. Фінансове забезпечення вищої освіти в Україні: стан та напрями удосконалення. 2020. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2020/17.pdf.
4. Луговий В. І. Поточний стан вищої освіти в Україні: проблеми, причини, перспективи. *Вісник НАПН України*. 2020. № 2 (2). URL: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-11-2>.
5. Дехтяр Н. А. Фінансування системи вищої освіти в Україні. *Інфраструктура ринку*. 2018. № 25. С. 667–672. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/82032>.
6. Kovtunets V., Londar S. Evaluation of higher education services cost. *Economic Annals-XXI*. 2019. No. 178 (7-8). P. 57–69. DOI: <https://doi.org/10.21003/ea.V178-05>.
7. Тоцька О. Л. Управління розвитком вищої освіти України в Європейському освітньому просторі : монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2020. 532 с. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/17627>.

8. Лютий І. О., Білявська О. Б., Поляновський Г. А. Фінансова автономія університетів: історичний огляд та міжнародний досвід. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. : економіка*. 2020. № 18 (46). С. 68–78. URL: <https://journals.oa.edu.ua/Economy/article/view/3007/2760>.

9. Терещенко Г. М., Лондар Л. П. Формування та використання коштів спеціального фонду закладами вищої освіти в Україні. *Освітня аналітика України*. 2020. № 1 (8). С. 36–50. URL: https://science.iea.gov.ua/wp-content/uploads/2020/06/EAU_18_2020-full.pdf.

10. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/print>.

11. Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися закладами освіти, іншими установами та закладами системи освіти, що належать до державної і комунальної форми власності : постанова Кабінету Міністрів України від 27.08.2010 № 796. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/796-2010-%D0%BF#Text>.

12. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

13. Про передачу цілісних майнових комплексів навчальних закладів та державної установи до сфери управління Міністерства освіти і науки : розпорядження Кабінету Міністрів України від 04.02.2015 № 87-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2015-%D1%80#Text>.

14. Про передачу цілісних майнових комплексів вищих навчальних закладів до сфери управління Міністерства освіти і науки : розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.06.2015 № 666-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/666-2015-%D1%80#Text>.

15. Луговий В. І. Модернізація фінансування вищої освіти України: баланс досконалості механізмів, можливостей і мережі. *Вісник НАПН України*. 2020. № 2 (2). URL: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-11-4>.

16. Pruvot E. B., Claeys-Kulik A.-L., Estermann T. Strategies for Efficient Funding of Universities in Europe. *The European Higher Education Area*. 2015. P. 153-168. DOI: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2F978-3-319-20877-0.pdf>.

Kateryna Chytaieva

SSI «Institute of Educational Analytics», Kyiv, Ukraine, katti@online.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0688-8269>

Liudmyla Bulharina

SSI «Institute of Educational Analytics», Kyiv, Ukraine, ludmila.bulgarina@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5109-4922>

ANALYSIS OF FINANCIAL FLOWS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS UNDER JURISDICTION OF THE MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

Abstract. *The article considers financial and economic relations in higher education institutions in Ukraine. The economic framework for financing higher education from the general and special funds of the state budget and usage of said resources are analyzed. In recent years, the amount of expenditures from the state budget for the HEIs has almost doubled, and the ratio of general and special funds during those years was within the following limits: funding from the general fund was from 58 % to 65 % of total expenditures, and funding from the special fund was from 42 % to 35 % respectively. The largest share in the costs of the HEIs was for the remunerations with accruals (KEKV 2100), and they were 63,27 % in 2014, 60,24 % in 2015, 56,8 % (minimum) in 2016, 74,99 % in 2017, 76,16 % in 2018, 76,25 % in 2019, 82,05 % in 2020. Thus, other expenditures required less and less funds every year, so the minimum value was recorded in 2020 at only 18 %. Other expenditures included expenditures for utilities and energy (KEKV 2270), which ranged from 6,12 % to 8,94 %; capital expenditures (KEKV 3000), the main source of which was the special fund, and they ranged from 2,71 % to 10,97 %; other current expenditures, which ranged from 28,57 % to 8,13 % (a decrease occurred in 2017, as academic scholarships were allocated to the separate program of funding KPKV 2201190). The analysis of the structure of expenditures showed that every year an increasing percentage of funding fell on remunerations with accruals, and growth costs decreased annually. Thus, we see that underfunding hinders the provision of quality educational services and competitive knowledge. For the effective functioning of the HEIs it is necessary to carefully plan financial resources; make every effort to attract additional sources of funding; to provide the HEIs with not only financial autonomy but also other components of university autonomy – organizational, personnel, academic.*

Keywords: *higher education, higher education institutions, financing, financial and economic activity, general fund, special fund.*

References

1. Yashchuk, T. A. (2018). Analysis of the current state of financial support for higher education in Ukraine. *Molodyi vchenyi*, 1(53). Retrieved from <http://molodyvchenyi.in.ua/files/journal/2018/1/236.pdf> [in Ukrainian].
2. Kovalenko, Yu. M., & Vitrenko, L. O. (2020). *Financing of higher education institutions in Ukraine*. Irpin: Universytet DFS. Ukrainy Retrieved from http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5637/1/5008_IR.pdf [in Ukrainian].
3. Lysiak, L. V., Petrova, Ya. I., & Tsiupiak, P. R. (2020). *Financial support of higher education in Ukraine: state and directions of improvement*. Retrieved from http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2020/17.pdf [in Ukrainian].

4. Luhovyi, V. I. (2020). The current state of higher education in Ukraine: problems, reasons, prospects. *Visnyk NAPN Ukrainy*, 2(2). Retrieved from <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-11-2> [in Ukrainian].
5. Dekhtiar, N. A. (2018). Financing of the higher education system in Ukraine. *Infrastruktura rynku*, 25, 667–672. Retrieved from <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/82032> [in Ukrainian].
6. Kovtunets, V., & Londar, S. (2019). Evaluation of higher education services cost. *Economic Annals-XXI*, 178(7-8), 57–69. DOI: <https://doi.org/10.21003/ea.V178-05>.
7. Totska, O. L. (2020). *Management of the development of higher education in Ukraine in the European educational space*. Lutsk: Vezha-Druk. Retrieved from <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/17627> [in Ukrainian].
8. Liutyi, I. O., Biliavska, O. B., & Polianovskyi, H. A. (2020). Financial autonomy of universities: a historical overview and international experience. *Scientific notes of the National University "Ostroh Academy". Series: economy*, 18(46), 68–78. Retrieved from <https://journals.oa.edu.ua/Economy/article/view/3007/2760> [in Ukrainian].
9. Tereshchenko, H. M., & Londar, L. P. (2020). Formation and use of special funds facilities in higher education institutions in Ukraine. *Educational analytics of Ukraine*, № 1(8), 36–50. Retrieved from https://science.iea.gov.ua/wp-content/uploads/2020/06/EAU_18_2020-full.pdf [in Ukrainian].
10. Verkhovna Rada of Ukraine. (2014). *On Higher Education* (Act No. 1556-VII, July 1). Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/print> [in Ukrainian].
11. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2010). *About the statement of the list of paid services which can be rendered by educational institutions, other establishments and establishments of system of education belonging to the state and municipal form of ownership* (Decree No. 796, August 27). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/796-2010-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
12. Verkhovna Rada of Ukraine. (2017). *About education* (Act No. 2145-VIII, September 5). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].
13. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2015). *About transfer of integral property complexes of educational institutions and the state institution to sphere of management of the Ministry of Education and Science* (Order No. 87-p, February 4). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2015-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
14. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2015). *About transfer of integral property complexes of higher educational institutions to the sphere of management of the Ministry of Education and Science* (Order No. 666-p, June 24). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/666-2015-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
15. Luhovyi, V. I. (2020). Modernization of financing of higher education in Ukraine: a balance of perfection of mechanisms, opportunities and network. *Visnyk NAPN Ukrainy*, 2(2). Retrieved from <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-11-4> [in Ukrainian].
16. Pruvot, E. B., Claeys-Kulik, A.-L., & Estermann, T. (2015). Strategies for Efficient Funding of Universities in Europe. *The European Higher Education Area*, 153–168. DOI: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2F978-3-319-20877-0.pdf>.